

Institut de Llengua i Cultura Catalanes: 25 anys de recerca en filologia catalana

Pep Valsalobre (Girona)

■ 1 Per què un centre de recerca en filologia catalana?

La recerca en filologia catalana –edició i estudi de textos– presenta un desfasament evident en relació amb altres cultures pròximes, com la castellana, la francesa, la portuguesa o la italiana, fruit d'un greuge històric: la manca secular de poder polític. En els últims dos-cents anys, aquestes cultures han anat culminant repertoris, edicions i estudis que entre nosaltres encara estan pendents. A això s'ha d'afegir que, malgrat la restauració democràtica, els instituts de recerca de l'estat han desatès l'estudi de la llengua i la literatura catalanes. La filologia catalana, per tant, arrossega, en comparació amb les altres disciplines humanístiques, uns dèficits evidents, ja que la dedicació erudita i acadèmica a aquesta matèria d'estudi s'ha produït de manera tardana i del tot insuficient. Recordem que els estudis universitaris de filologia catalana no tenen ni tres dècades d'història, i que els centres de recerca en aquest àmbit han dut una vida precària i plena d'entrebancs.

Amb aquesta panoràmica ben present, una colla de professors de filologia catalana i d'història de l'Estudi General de Girona –depenent de la Universitat Autònoma de Barcelona– va crear al 1985 l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes (ILCC). Aleshores s'hi sumava l'objectiu peremptori de dotar el centre d'un instrument que permetés superar, tant en el terreny de la docència com de la recerca, les limitacions d'un ensenyament restringit en aquell moment al primer cicle de la carrera de lletres. Entre altres avantatges, l'Institut possibilitava la docència de tercer cicle i potenciava la investigació dels professors de Girona en aquells dos àmbits. La creació de l'ILCC es va materialitzar incorporant membres dels dos departaments de la secció de Lletres de l'Estudi General de Girona, agrupats al voltant dels estudis que en aquell moment podien ser més competitius: la filologia catalana (bàsicament història de la llengua i edició de textos antics) i la història, dues línies que no es van confondre mai. Amb els anys, el contingut d'aquestes dues línies de recerca es va anar definint i separant cada cop

més, fins a configurar dues seccions autònomes: d'una banda, la història de la llengua i la filologia medieval i moderna van vertebrar la secció Francesc Eiximenis; de l'altra, la història de les societats rurals va constituir l'eix de la secció Jaume Vicens Vives.

Amb la independència de la Universitat de Girona respecte de la Universitat Autònoma de Barcelona, al desembre de 1991, l'ILCC va passar a formar part del conjunt d'instituts universitaris. Des d'aleshores, ha desenvolupat un ampli ventall d'activitats i de projectes de recerca. L'abril del 2008 les dues seccions s'han separat per tal d'esdevenir dos instituts de recerca independents, duent-se a terme finalment un propòsit expressat al 1995: la secció d'història s'ha transformat en l'Institut de Recerca Històrica, mentre que la secció de filologia ha mantingut la denominació original, Institut de Llengua i Cultura Catalanes.

Hores d'ara, llevat de l'ILCC, no hi ha cap institut universitari que tingui com a àmbit de recerca propi la història de la llengua i la literatura catalanes. I l'Institut es planteja esdevenir en un futur proper el centre universitari de referència en la recerca en els àmbits que li són propis, i a coordinar-se amb investigadors d'altres centres i amb l'Institut d'Estudis Catalans per constituir un únic institut de filologia catalana al Principat.

■ 2 Característiques i recursos

Actualment, l'ILCC, que té la seva seu a la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona, es dedica a l'estudi i la recerca en dos grans àmbits: la història de la llengua catalana i la literatura catalana antiga i contemporània. Els investigadors adscrits s'ocupen de la investigació, la docència i la transferència del coneixement en l'àmbit de la filologia catalana, i se centren, d'una banda, en l'estudi dels models de llengua literària i, de l'altra, en l'edició de textos catalans i llatins dels segles XIII al XXI. Les línies de recerca actuals de l'ILCC són la Història de la llengua, la Literatura de l'edat mitjana, la Literatura llatina humanística, la Literatura de l'edat moderna, la Literatura contemporània i, finalment, la Llengua i literatura occitanes. Des del darrer trimestre del 2008, el centre és dirigit per Sadurní Martí.

Actualment compta amb 36 membres de ple dret: 5 catedràtics d'universitat, 13 titulars d'universitat, 5 professors associats, un investigador ICREA i 12 becaris d'investigació. La nòmina de col·laboradors externs s'eleva a 48 membres, amb professors de pràcticament totes les universitats dels països catalans i investigadors estrangers (entre els quals, Bouter Brake, arxiver de la Bibliothèque Royale de Bèlgica, Martin Früh, de l'arxiu

estatal de Düsseldorf, Jocelyn N. Hillgarth, del Pontifical Institute of Mediaeval Studies de Toronto, Silvia Maddalo i Massimo Miglio, de l'Istituto Storico per il Medioevo de Roma, o Robert B. Tate, doctor Honoris Causa per la UdG).

Els recursos econòmics utilitzats i gestionats per l'ILCC per a finançar les seves activitats i el seu funcionament ordinari procedeixen fonamentalment dels aconseguits en convocatòries de projectes i d'altres tipus d'ajuts a la investigació i la transferència. Només a través dels tretze projectes aconseguits en convocatòries competitives del MEC i MCyT des del 1999 al 2006 ha obtingut a la vora de 450.000 euros.

Al llarg de la història, els investigadors i grups de recerca han anat recollint un fons bibliogràfic especialitzat per a l'estudi de les àrees corresponents a les seves línies de recerca. Actualment aquest fons compta amb més de 6500 elements que inclouen volums antics i moderns i revistes especialitzades, a més de disposar d'un important fons de textos antics digitalitzats i en microfilms. L'any 1994 el professor Robert B. Tate va cedir a l'ILCC un conjunt de documents i material divers sobre l'humanista gironí Joan Margarit i Pau. Posteriorment, l'any 2002, va cedir a la UdG mil volums de la seva biblioteca personal relacionats amb la historiografia i amb el món de la hispanística en general. Aquest corpus s'afegeix a tota la documentació de 1994 per formar un fons de consulta indispensable per als filòlegs i estudiosos de la historiografia medieval, humanística i moderna, i, en general, per a tota la hispanística. El professor Modest Prats, també membre de l'ILCC, va cedir la biblioteca personal a la UdG; aquest fons té un gran valor per als investigadors de la història de la llengua i de la literatura contemporània catalanes. A la sala del centre es conserven les tesis i treballs de recerca que han llegit els membres, alguns dels materials que van ser necessaris per elaborar-les (fotocòpies, microfilms i material digital), i exemplars de les nombroses tesis doctorals dirigides o avaluades per membres del centre. L'ILCC disposa, finalment, de l'equipament informàtic i tècnic apropiat per dur a terme les seves tasques de recerca aprofitant els recursos tecnològics més avançats.

■ 3 Recerca

La majoria dels membres de l'ILCC formen part del Grup Llengua i Literatura de l'Edat Moderna, dirigit per Albert Rossich, i distingit com a grup de recerca consolidat per la Generalitat de Catalunya. Alguns dels seus membres també participen en grups de recerca consolidats d'altres univer-

sitats i centres (p.e., en aquest moment, als de Trobadors a la Península Ibèrica i Grup de Cultura i Literatura a la Baixa Edat Mitjana, ambdós de la Universitat de Barcelona; i, anteriorment, al de Sociolinguistique et étude des représentations, de la Universitat de Montpeller, i a l'Equipe de recherche en syntaxe et sémantique, del CNRS i la Universitat de Tolosa de Lenguadoc, entre altres).

Els investigadors de les diverses línies s'han agrupat en equips al voltant dels projectes de recerca finançats. Aquests equips sempre han incorporat investigadors de fora per aportar perspectives diferents i enriquidores, per augmentar la massa crítica de l'equip i per millorar les prestacions amb els més destacats especialistes en la matèria objecte d'estudi. A mitjan 2008, eren vigents els projectes «Història de la llengua catalana (segles XIX i XX)», dirigit per Josep M. Nadal; «Entre l'art, la literatura i la política: edició i estudi de l'obra d'Eugeni d'Ors en l'Europa d'entreguerres (Barcelona, Madrid, París)», dirigit per Xavier Pla; «La dimensió europea de la literatura llatina humanística de la Corona d'Aragó: àrea lingüística catalana», dirigit per Mariàngela Vilallonga; «Corpus digital de textos catalans medievals: Eiximenis i cançoners», dirigit per Miriam Cabré; «Inventari general de la poesia catalana del barroc en cançoners manuscrits (segles XVII-XVIII)», dirigit per Pep Valsalobre; i «La letteratura in lingua d'oc: testi e problemi», dirigit per Sadurní Martí. En convocatòries anteriors s'havien obtingut projectes de recerca finançats sobre la història de la llengua catalana dels segles XVI a XVIII (Josep M. Nadal), per a l'edició de textos bàsics de la literatura catalana moderna (Albert Rossich), per a l'edició crítica de l'obra completa d'Eugeni d'Ors (Xavier Pla), sobre historiografia humanística a la Corona d'Aragó (Mariàngela Vilallonga), per a l'edició crítica i l'estudi de la recepció de l'obra de Francesc Eiximenis (Xavier Renedo) o per confeccionar un repertori de textos teatrals antics en llengua catalana (A. Rossich).

A més, alguns investigadors de l'Institut participen en projectes competitius d'altres universitats, entre els més importants dels quals, presents i passats, hi ha el Corpus Digital de Textos Catalans Medievals, el Corpus textual de la Catalunya del Nord: catàleg d'impresos rossellonesos, el Repertorio informatizzato dell'antica letteratura catalana (Riale) i diversos projectes sobre Ramon Llull.

L'ILCC va proposar al 1994 la constitució d'una Xarxa Temàtica en Història de la Llengua i Literatura Medieval i de l'Edat Moderna. Investigadors de diferents universitats coincidien en la necessitat de coordinar algunes de les seves recerques i activitats científiques a l'entorn de l'edició i el comentari històric i filològic de textos; la Xarxa era el marc escaient per

a potenciar aquestes activitats. Gràcies al seu caràcter interdisciplinari, la Xarxa ha obtingut els seus objectius: 1) consolidar la cooperació ja existent entre els grups integrants de la Xarxa i amb d'altres grups afins; 2) coordinar tots els aspectes comuns de la tasca investigadora dels diferents grups; 3) promoure activitats filològiques d'interès general de caràcter científic i/o acadèmic. A banda de reunions de treball, la Xarxa ha articulat els Col·loquis Problemes i Mètodes. Des dels seus orígens, l'ILCC n'és el centre coordinador, essent dirigit per Josep M. Nadal. Avui en formen part les universitats UdG, URV, UAB, UV i la Università degli Studi di Venezia.

El cas és que l'activitat investigadora d'un centre de modestes proporcions com el nostre mostra una dimensió molt per damunt d'aquesta limitació i té una repercussió molt important, la qual li ha estat reconeguda recentment, per exemple, en el fet que tres dels seus membres han rebut singles Distincions a la Recerca per la Generalitat de Catalunya en el breu període del 2000–2002: Albert Rossich, Xavier Pla i August Rafanell.

Una altra mostra de reconeixement a la labor dels membres és la seva presència en acadèmies i institucions: l'anterior director, Albert Rossich, és acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, mentre que Modest Prats i Mariàngela Vilallonga són membres de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

■ 4 Docència

La tasca docent fonamental de l'ILCC consisteix en la formació de personal investigador. En aquest sentit, en el període 2001–2008, ha format un total de vint-i-quatre becaris de recerca. Es tracta de beques predoctorals (21) i postdoctorals (3) atorgades pel Ministeri d'Educació i Cultura, el Ministeri de Ciència i Tecnologia, la Generalitat de Catalunya o la UdG per a la formació de joves investigadors dins del marc dels projectes de recerca finançats. En el període 1993–2006, s'han presentat quinze tesis doctorals i vint-i-sis treballs de recerca realitzats per membres de l'ILCC.

Pel que fa a la docència de tercer cicle, l'ILCC ha organitzat, juntament amb el Departament de Filologia i Filosofia de la UdG, el programa de doctorat de Filologia mentre aquest va existir com a programa específic. Arran de la conversió en un itinerari dins el programa de doctorat de la Facultat de Lletres, al 2000, l'ILCC com a tal va deixar de col·laborar-hi, per bé que els seus membres hi han continuat vinculats com a organitzadors i/o com a professors.

D'altra banda, el centre ha col·laborat en l'organització de diversos màsters (Postgrau en Llengua catalana: correcció, estàndards i planificació; Màster en TIC per a professionals de les Humanitats i les Ciències Socials; Màster Europeu de Lingüística / European Master's Degree in Linguistics).

■ 5 Activitats de transferència

Una de les formes consolidades de transferència de la recerca pròpia, de recepció de la forastera i d'encontre d'investigadors per compartir les novetats és la dels congressos, col·loquis, seminaris, etc. L'ILCC organitza anualment, des de principis dels anys noranta, els Col·loquis Internacionals Problemes i Mètodes, en dues modalitats alternatives, "Història de la Llengua" i "Literatura Antiga", en l'àmbit de les llengües romàniques. Es tracta d'encontres científics reconeguts internacionalment, on participen figures de primer ordre en la romanística europea. En l'àmbit de la història de la literatura antiga s'han celebrat els següents: Per entendre Ausiàs March (I, 1996); Teatre català antic (II, 1998); Literatura i cultura a la Corona d'Aragó (s. XIII–XV) (III, 2000); Història i llegenda al Renaixement (IV, 2002); Literatura profètica a la Corona d'Aragó i a la Mediterrània occidental (s. XIII–XVII) (V, 2004) i Francesc Fontanella en el seu temps (VI, 2006). Entre els estudiosos participants, hem comptat amb Jocelyn N. Hillgarth (Pontifical Institute of Mediaeval Studies de Toronto), José Adriano de Freitas Carvalho (U. de Porto), Gian Luca Potestà (U. de Palerm), Fabio Troncarelli (U. de Viterbo), Felicitas Schmieder (U. de Frankfurt), Henry Ettinghausen (U. de Southampton), Giuseppe Grilli (U. de Nàpols), Joan F. Alcina (URV), Eulàlia Duran (UB), Massimo Miglio (U. della Tuscia), José María Maestre (U. de Cadis), Francisco Rico (UAB), Juan Manuel Cacho Bleuca (U. de Saragossa), Lluís Cifuentes (CSIC), Josep Romeu (UAB), Josep Lluís Sirera (UV), Joan Mas (UIB), Anton M. Espadaler (UB), Francisco M. Gimeno Blay (UV), Robert Archer (U. de La Trobe), Albert G. Hauf (UV), Arthur Terry (U. d'Essex) i Marie-Claire Zimmermann (U. de París-Sorbona), entre altres.

Pel que fa a l'àmbit de la història de la llengua, han tingut lloc els col·loquis següents: (I, 1991); Història del lèxic (II, 1993); La història lingüística d'Europa en temps de la Reforma i la Contrareforma (III, 1995); Àmbits de la codificació (IV, 1997); Models lingüístics d'Europa (V, 1999) i Història de les idees lingüístiques (VI, 2002). Hem comptat amb la intervenció de prestigiosos especialistes com Alberto Varvaro (U. de Nàpols), Rita

Librandi (U. de Nàpols), Francesco Bruni (U. de Venècia), Mirko Tavoni (U. de Pisa), José Antonio Pascual (U. de Salamanca), Gilles Roques (CNRS / França), Maria Leonor Carvalhão (U. de Lisboa), Gregorio Hinojo (U. de Salamanca), Germà Colon (U. de Basilea), Robert Archer (U. de Durham), Jean Eygun (U. de Montpellier), Bernard Cerquiglini (U. de París), Arthur Terry (U. d'Essex), Juan Ramon Lodares (U. Autònoma de Madrid), Paolo Trovato (U. de Ferrara), Francisco Gimeno (UV), Christiane Marchello-Nizia (Escola Normal Superior Fontenay / Saint-Cloud, avui Lió), Francesco Sabatini (U. de Roma III), Dieter Messner (U. de Salzburg), Jean-Michel Eloy (U. d'Angers), Rosanna Sornicola (U. de Nàpols), Sylvain Auroux (École Normale Superior de Lió), Antoni Ferrando i Miquel Nicolás (UV), entre d'altres.

Al costat d'aquesta iniciativa sistemàtica, s'han dut a terme altres congressos i trobades científics; entre els darrers s'han d'esmentar el Col·loqui Internacional "Jorge Semprún o les espirals de la memòria" (2003), el Simposi Internacional "El bisbe Margarit i la seva època" (2006) i el Congrés Internacional "L'umanesimo catalano e l'Italia. Cultura storia e arte" (celebrat a Roma del 13 al 15 de novembre 2008, coorganitzat amb l'Istituto Storico Italiano per il Medio Evo). Amb el Departament de Filologia i Filosofia de la UdG, l'ILCC va organitzar el 13è Col·loqui Internacional de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (8 al 14 de setembre de 2003).

En paral·lel a aquests encontres internacionals, s'han organitzat altres de format divers, com la Setmana Rodoreda (2003), el Seminari Jerome S. Bruner: Seguretat i llibertat a l'època postmoderna: la crisi de les identitats (2005), els conjunt de Seminaris i cicle de conferències de literatura contemporània (2004), d'història de la llengua (2004), d'Història i Cultura Medieval (2006), etc. Ordinàriament se celebren seminaris interns que tenen com a objectiu que els membres de l'Institut posin en comú la recerca que estan portant a terme actualment. D'aquesta manera es pretén afavorir l'intercanvi d'idees i experiències entre els investigadors de les diverses línies de recerca, així com fomentar l'esperit d'equip dels membres de la secció.

L'ILCC té signat un conveni amb l'Ajuntament de Castelló d'Empúries des del 2000 per al festival Terra de Trobadors, els objectius del qual són l'organització de conferències, l'edició de la revista *Mot So Razo* i la coordinació de la beca anual Jeroni Pujades sobre cultura medieval.

A part, l'Institut col·labora habitualment i comparteix alguns serveis i infraestructures amb dos centres més de la UdG: la Càtedra M. Àngels Anglada (dedicada a l'estudi i la divulgació sobretot de l'obra de M. Àngels

Anglada, però també d'altres autors contemporanis) i l'Observatori de les Llengües d'Europa i de la Mediterrània (dedicat a l'estudi de les llengües d'aquest territori, les seves interrelacions i punts de contacte). Ambdós centres estan dirigits per membres de l'ILCC: Mariàngela Vilallonga i Josep M. Nadal, respectivament.

■ 6 Publicacions

Els membres de l'ILCC col·laboren en projectes editorials diversos i en la publicació d'obres d'alta divulgació, la qual cosa permet percebre l'elevat nivell de transferència de les investigacions humanístiques que es realitzen en el seu si. Una descripció sumària de les publicacions pròpies del centre i dels projectes editorials (on no s'hi compten les publicacions individuals dels membres, encara que siguin fruit de projectes de recerca de l'ILCC), pot començar per la publicació que millor resumeix el conjunt de les línies de recerca de l'ILCC, *Quern*, perquè les recull gairebé totes. *Quern* és un butlletí bibliogràfic que es publica biennalment en forma de llibre des del 1995 i que recull les referències bibliogràfiques dels estudis i edicions de literatura i llengua catalanes de l'edat mitjana i l'edat moderna, el qual s'envia gratuïtament a estudiosos d'arreu del món. Es pot consultar en línia al web (<<http://biblioteca.udg.es/quern>>, també a: <<http://dugi-doc.udg.edu:8080/dspace/handle/10256/527>>). Actualment el dirigeixen Pep Valsalobre i Lola Badia. Al 2007 se n'ha publicat el núm. 7. El conjunt ara mateix consta de prop de 9000 referències bibliogràfiques. Una altra publicació periòdica vinculada a l'Institut és *Mot so raxo*, revista de divulgació sobre cultura i història medieval, publicada gràcies al conveni de col·laboració que hi ha entre l'Institut i el Centre d'Estudis Trobadorescos de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries, editada i coordinada per Miriam Cabré. Del 2003 al 2008 han aparegut el núms. 2–7.

L'ILCC ha creat sovint projectes editorials vinculats a la seva recerca en col·laboració amb empreses editorials diverses per a la publicació d'estudis i edicions de nivell universitari i d'alta divulgació. Del 1991 al 1998, amb Eumo Editorial, de Vic, va desplegar la col·lecció editorial universitària *Història de la Llengua*, amb set títols apareguts: A. Rafanell, *Un nom per a la llengua* (1991); F. Feliu et al., *Tractar de nostra llengua catalana* (1992); J. Requesens, *Jaume Collell i la llengua catalana* (1993); J. Gómez Pallarés (trad.), Dante, *De vulgari eloquentia* (1995); M. Prats, *Política lingüística de l'església catalana (segles XVI–XVII)* (1995); F. Feliu (ed.), A. de Bastero, *Història de la llengua catalana* (1997); N. Iglésias, *L'annexió del Rosselló a França* (1998).

Fruit de l'organització dels Col·loquis Internacionals Problemes i Mètodes, se n'han publicat les respectives actes en editorials diverses: Quaderns Crema, Edition Reichenberger, UdG.

Actualment l'ILCC treballa conjuntament amb dues empreses editorials per a la transferència de la recerca: Edicions Vitel·la i CCG Edicions. De la col·laboració amb Edicions Vitel·la han sorgit dues col·leccions. La col·lecció "Philologica" parteix del convenciment que la literatura antiga no ha de ser només un objecte d'estudi, sinó també objecte de lectura. L'objectiu és facilitar que aquestes obres puguin arribar a un públic ampli, per tal de mantenir vigent tot el seu potencial estètic o comunicatiu, mitjançant edicions assequibles i rigoroses. La col·lecció, dirigida per A. Rossich, disposa de dues sèries: la Sèrie Textos i la Sèrie Estudis. De moment han aparegut els volums: A. Rossich i P. Valsalobre (ed.), *Poesia catalana del barroc. Antologia* (Textos, 1), 2006; V. de Melchor i P. Valsalobre (ed.), J. Ramis i Ramis, *Arminda* (Textos, 2), 2006; R. Vilà (ed.), *La musa vigatana* (Textos, 3), 2007; A. Alberni (ed.), *Speculum al foder* (Textos, 4), 2007; P. Valsalobre i B. Sansano (ed.), *Francesc Fontanella: una obra, una vida, un temps* (Estudis, 1), 2006. D'altra banda, la col·lecció "Studia Humanitatis", dirigida per Mariàngela Vilallonga, té l'objectiu de publicar la producció literària llatina del renaixement català. A hores d'ara han aparegut: A. Cobos (ed.), J. R. Ferrer, *De antiquitate legum* (2006), I. Segarra (ed.), J. Margarit, *Corona Regum*, 2 vols. (2008). "Veus del temps" és una col·lecció d'història de la llengua dirigida per Josep M. Nadal i fruit de la col·laboració entre l'ILCC i CCG Edicions. Té com a objectiu publicar llibres clau per a l'estudi de la història de la llengua. Els últims anys han aparegut set volums: N. Iglésias, *Una revisió de Fabra, una crítica a la norma. L'obra lingüística de Josep Calveras*, 2004; D. Nettle i S. Romaine, *Veus que s'apaguen. La mort de les llengües del món*, 2004; J. M. Nadal, *La llengua sobre el paper*, 2005; P. D. Rasico, *El català antic*, 2006; M. Casacuberta, F. Feliu, J. Ferrer, N. Iglésias i A. Rafanell, *La llengua de 1907*, 2008; M. Prats, *Engrunes i retalls*, 2009; B. Cerquiglini, *El naixement de la llengua francesa*, 2009.

Al 2005 va sortir publicat el *Dotzè del Crestià* (primera part, volum primer) (Obres de Francesc Eiximenis, 1), 2005, amb edició de Xavier Renedo i coordinació de Sadurní Martí, en col·laboració amb la Diputació de Girona (cf. la ressenya de Curt Wittlin en el volum 21 / 2009 de la *Zeitschrift für Katalanistik*). Significa la represa de les OFE, de les quals havien aparegut els volums del *Dotzè* I i II (ed. de Curt Wittlin, 1986–1987), completats amb un volum d'estudis (EFE) (*Studia Bibliographica*, 1991).

A banda d'aquests conjunts, hi ha un bon nombre de llibres publicats que són fruit d'activitats organitzades per l'ILCC o fetes per grups d'investigadors membres: S. Marquès, A. Rossich, M. Prats (ed.), *Instruccions per a l'ensenyança de minyons, Tom II* (1981); A. Rossich i A. Rafanell (ed.), *El Barroc Català* (1989); P. Valsalobre i J. Gratacós (ed.), *La llengua catalana al segle XVIII* (1995); S. Martí i F. Feliu (ed.), *Problemes i Mètodes d'Història de la Llengua* (1995); F. Feliu i N. Iglésias (ed.), *Llengua i religió a l'Europa moderna* (1997); A. Rossich, A. Serrà, P. Valsalobre i D. Prats (ed.), *El teatre català antic: dels orígens al segle XVIII* (2001); L. Badia, M. Cabré, S. Martí (ed.), *Literatura i cultura a la Corona d'Aragó (segles XIII–XV)* (2002); M. Vilallonga (ed.), Johannes Burckard, *Dietari secret* (2003); M. Vilallonga, D. Ferrer, D. Prats (ed.), *Història i Llegendes al Renaixement* (2004); P. Valsalobre i G. Sansano (ed.), *Francesc Fontanella. Una obra, una vida, un temps* (2006); P. Valsalobre i A. Rossich, *Literatura i cultura catalanes (segles XVII–XVIII)* (2007); M. Vilallonga, E. Miralles, D. Prats (ed.), *El cardenal Margarit i l'Europa quatrecentista* (2008).

Al 1999, amb motiu del dotzè aniversari del centre, es va publicar un volum col·lectiu d'estudis dels membres: P. Valsalobre i A. Rafanell (ed.), *Estudis de filologia catalana*. Finalment, l'ILCC ha tingut cura de la publicació de les actes del 13è Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes celebrat a Girona l'any 2003 en tres volums (2006–2007).

■ 7 La recerca en línia

Algunes de les línies de recerca han optat per presentar resultats de la seva recerca a través d'Internet com a plataforma de transferència del coneixement. D'una banda, la línia de recerca de literatura medieval participa, amb la Universitat de Barcelona, en el projecte *Corpus Digital de Textos Catalans Medievals*. El CODITECAM integrarà les obres i la bibliografia de Ramon Llull, Francesc Eiximenis, els cançoners catalans i els seus poetes, i els traductors al català i les seves obres, en una xarxa de bases de dades relacionals (Llull DB, Eiximenis DB, Cançoners DB, Traduccions medievals DB) que s'acompanyaran amb una Biblioteca Digital on-line, amb l'ambició de convertir-se en un punt de referència obligat per als estudiosos de la cultura escrita durant l'Edat Mitjana a la Corona d'Aragó. Les bases de dades que integren el projecte es poden consultar a <<http://www.narpan.net>>.

Per la seva banda, la línia de recerca que estudia la literatura llatina humanística a la Corona d'Aragó (anomenada *Studia Humanitatis*) manté una Biblioteca Digital on es poden trobar les biografies, les bibliografies i

els textos dels humanistes catalans. Així mateix, hi ha disponibles els textos dels estudis més rellevants dels membres del grup de recerca. De fet, les diferents línies de recerca de l'Institut tenen disponibles *on line* articles i estudis publicats pels seus membres els darrers anys.

Durant el 2009 està previst que estigui disponible l'accés en línia al repertori de poesia barroca manuscrita en llengua catalana, amb una base de dades amb prop de 6000 elements. I hores d'ara hi ha la voluntat de posar en marxa immediatament el projecte *Qüern Digital*, per tal que el butlletí bibliogràfic *Qüern* passi del format paper al digital i es puguin agilitzar i universalitzar les recerques bibliogràfiques en els camps del repertori.

El centre disposa d'una pàgina web on es poden consultar amb detall totes les dades que han estat sumàriament exposades aquí: <<http://www.udg.edu/ilcc>>.

■ 8 Coda

Ben aviat, l'ILCC complirà 25 anys d'existència, i ara mateix mostra una esplèndida vitalitat i un potencial extraordinari. La tasca feta és a la vista de tothom. Però no he d'amagar que ha costat un sacrifici enorme a tots els membres del centre, investigadors i personal administratiu i tècnic. I és que la realitat de la recerca al nostre país no compta amb el suport necessari, alhora que el finançament no es correspon amb el potencial que tenen els grups d'investigadors. Ens situem, doncs, en una trista paradoxa: el potencial de l'Institut no es pot desplegar, més encara, ha de replegar-se, perquè només disposa dels mitjans de gestió i de suport tècnic que requereix la simple subsistència. I això es dona en un àmbit científic, el de la recerca en filologia catalana, en què els investigadors del nostre domini lingüístic som, per definició, els més potents i competitius del món. En fi: el futur immediat no és gaire encoratjador, diguem-ho tot.¹ ■

- Pep Valsalobre, Institut de Llengua i Cultura Catalanes, Universitat de Girona, Facultat de Lletres, Plaça Ferrater Mora, 1, E-17071 Girona, <pep.valsalobre@udg.cat>.

---

1 He d'agrair la col·laboració de David Prats en l'elaboració d'aquest paper, i les orientacions d'Albert Rossich i Sadurní Martí, directores sortint i entrant, respectivament, de l'ILCC.